

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการศึกษาระดับการพัฒนาของชุมชนตามแนวทางปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง
The Study on Development Stages Outlined by the Sufficiency
Economy in Highland Communities

แผนงาน

แผนงานวิจัยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

โดย

เกษราภร ศรีจันทร์ และคณะ

สนับสนุนทุนวิจัยโดยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการศึกษาระดับการพัฒนาของชุมชนตามแนวทางปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง
The Study on Development Stages Outlined by the Sufficiency
Economy in Highland Communities

แผนงาน
การวิจัยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

โดย

คณะผู้วิจัย

สังกัด

นางสาวเกษราภร ศรีจันทร์

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

นางสาวณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

นางสาวกชพร สุขจิตภิญโญ

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

มกราคม 2562

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย โครงการศึกษาระดับการพัฒนาของชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 และขอขอบคุณสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการวิเคราะห์สถานะการเข้าถึงแหล่งทุนจากงบประมาณภาครัฐของชุมชนบนพื้นที่สูง

คณะผู้จัดทำ
มกราคม 2562

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ชื่อ-สกุล นางสาวเกษราภร ศรีจันทร์
 ตำแหน่ง นักวิจัย
 หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
 ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 โทรศัพท์ 0-5332-8496 ต่อ 3201 / 0-5332-8494
 Email kesaraporns@hrdi.or.th

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ
 ตำแหน่ง นักวิจัย
 หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
 ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 โทรศัพท์ 0-5332-8496 ต่อ 3201 / 0-5332-8494
 Email natthawan04@gmail.com

ชื่อ-สกุล นางสาวกชพร สุขจิตภิญโญ
 ตำแหน่ง นักวิจัย
 หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
 ที่อยู่ 65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 โทรศัพท์ 0-5332-8497 ต่อ 3201 / 0-5332-8494
 Email kim4mate@gmail.com

สารบัญเรื่อง

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
คณะผู้วิจัย	ข
บทคัดย่อ	จ
Abstract	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
2.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	5
2.2 เกษตรทฤษฎีใหม่	6
2.3 แนวคิดทุนทางสังคม	7
2.4 เป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ	8
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	16
3.1 วิธีการวิจัย	16
3.2 สถานที่ดำเนินการวิจัย	17
บทที่ 4 ผลการวิจัย	18
4.1 การทบทวนชุดตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	16
4.2 ชุดตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	35
4.3 ความสอดคล้องของชุดตัวบ่งชี้กับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ	37
4.4 การศึกษาประเภทแหล่งทุนจากงบประมาณภาครัฐ	38
บทที่ 5 สรุปผล	45
เอกสารอ้างอิง	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อกำหนดและตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง	19
2	ตัวชี้วัดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	23
3	ดัชนีชี้วัดความสุขของชุมชนบนพื้นที่สูง	27
4	ตัวชี้วัดของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง	29
5	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย สศช.	30
6	เปรียบเทียบองค์ประกอบของชุดตัวชี้วัดระดับการพัฒนาชุมชน	33
7	ชุดตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	36
8	ค่าคะแนนของระดับการพัฒนาตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์	37
9	แผนบูรณาการที่สอดคล้องกับชุมชนบนพื้นที่สูงในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561	38
10	ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1	40
11	ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2	38
สารบัญภาพ		
ภาพที่		หน้า
1	เป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ	9
2	กรอบแนวคิดการวิจัยตามหลักการทฤษฎีใหม่	16
2	ค่าคะแนนของตัวบ่งชี้คุณลักษณะและระดับการพัฒนาบ้านเลอะกรา-บราโกร	35
สารบัญแผนภูมิ		
ภาพที่		หน้า
1	ความสอดคล้องของชุดตัวบ่งชี้กับ SDGs	37

บทคัดย่อ

การศึกษาระดับการพัฒนาของชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดตัวบ่งชี้ที่หมายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงใช้เป็นเครื่องมือในการสะท้อนและประเมินระดับการพัฒนาชุมชนของตนเอง ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยกระบวนการมีส่วนร่วม แทนการประเมินจากบุคคลภายนอกเพียงอย่างเดียว การพัฒนาชุดตัวบ่งชี้ต่อยอดมาจากผลการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง: บทเรียนจาก 40 หมู่บ้าน โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551) ซึ่งเป็นชุดตัวบ่งชี้ในระดับผลลัพธ์และผลกระทบ จำนวน 7 หมวด รวมทั้งสิ้น 26 ตัวชี้วัด รวมทั้งการกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของชุดตัวบ่งชี้ตามหลักการพัฒนาของทฤษฎีใหม่ 3 ชั้น คือ ชั้นเริ่มต้น ที่เน้นความพออยู่พอกินของครัวเรือน (30 คะแนน) ชั้นที่สองขั้นก้าวหน้า เป็นความอยู่ดีกินดีของกลุ่มและสิ่งแวดล้อมชุมชน (40 คะแนน) และชั้นที่สามการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับภายนอก (30 คะแนน) และจัดระดับการพัฒนาของชุมชนตามค่าคะแนนรวมที่ชุมชนประเมินตนเองได้ ออกเป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ A ดีมาก มีคะแนนรวม 90 คะแนน ระดับดี B1 80 คะแนน ระดับดี B2 70 คะแนน และ ระดับ C ปานกลาง 60 คะแนน ชุดตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (SDGs) สูงสุดในเป้าหมายการขจัดความหิวโหยและความยากจน การสร้างอาชีพและเศรษฐกิจที่ดี การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและรับผิดชอบ และการลดความเหลื่อมล้ำ โครงการยังได้ศึกษาประเภทแหล่งทุนจากงบประมาณภาครัฐ เพื่อสนับสนุนชุมชนให้ยกระดับการพัฒนาจากระดับขั้นก้าวหน้าสู่ระดับเครือข่าย

คำสำคัญ เศรษฐกิจพอเพียง ภูมิคุ้มกันทางสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน พื้นที่สูง

Abstract

The Study of Stage of Development in the Highland Community aims to justify the set of indicators guided by the sufficiency economy, modified from the 26 indicators developed by the National Economic and Social Development Board (NESDB) in 2017. Then the indicators were further classified in 3 stages as the per the New Theory principle comprising of initial stage covering food security of individual and household (30 scores), advance stage that expands to wellbeing of collective groups and environment (40 scores) and networking stage that incorporates collaboration of different groups within community and other entities beyond (30 scores). The total score of 90, 80, 70 and 60 reflects degree of community development ranging from the most developed community A, B1, B2 and C respectively. The study also reveals highest relevance of the indicators with the UN sustainable development goals on poverty and hunger end, decent work, responsible consumption and production and inequalities reduce. Micro finance and fund was also investigated to support the highland community extending partnership with others.

Keywords: sufficiency economy, social immunity, sustainable development, highland

